

2014-09-30

Dnr SU FV-1.1.3-1817-14

Regeringskansliet
(Justitiedepartementet)
103 33 Stockholm

Remiss: Framtidsfullmakter, (Ds 2014:16)

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, ställer sig i huvudsak mycket positiv till förslaget, men anmärker följande.

Allmänt

Förslaget om en särskild lag om framtidsfullmakter och om behörighet i vissa fall för anhöriga är huvudsakligen väl övervägt. Förslaget bygger på Förmyndarskapsutredningens betänkande SOU 2004:112, Frågor om förmyndare och ställföreträdare för vuxna. Framtidsfullmakterna synes komma att fylla verkliga behov och den samhällsnyttiga och av altruistiska motiv ofta utövade anhörigbehörigheten är lämplig att förrättsliga på detta sätt.

Framtidsfullmakterna kan ge fr.a. anhöriga till vårdbehövande, som är ur stånd att omhänderta sina egna angelägenheter, ett instrument att sköta den vårdbehövandes ärenden utan att behöva anlita god man, förvaltare eller överförmyndare. Framtidsfullmakter skulle kunna utfärdas på grundval av nuvarande regler. Sådana fullmakter skulle emellertid regelmässigt riskera att bli praktiskt verkninglösa just i de situationer där de skulle fylla ett större behov. Trots att fullmakter utfärdade i vanlig ordning formellt bibehåller sin giltighet efter att den vårdbehövandes psykiska tillstånd försämrats, drabbas fullmaktsgivarens behörighet av samma begränsningar som fullmaktsgivarens rättshandlingsförmåga, oberoende av fullmaktens lydelse. Förslaget innefattar därtill inrättandet av ett mera utvecklat kontrollsystem till skydd för den vårdbehövande fullmaktsgivaren. Informationsspridningen om regel innehållet främjas också av tillskapandet av en särskild lag.

Vid sidan av den föreslagna lagens införande föreslås följdändringar i avtalslagen, föräldrabalken, förmyndarskapsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen.

Juridiska fakulteten

Förslagets enskildheter

I lagen bör uttryckligen anges att en fullmäktig enligt lagen ska vara en *fysisk person*, jfr 1 kap. 1 § första stycket med 1 kap. 27 § framtidfullmaktslagen.

I lagen (1946:805) med särskilda bestämmelser angående vittne vid vissa rättshandlingar saknas jävsregler för närstående relationer. Mot bakgrund av missbruksrisker i sådana relationer framstår den föreslagna lösningen att i stället anknyta till vittnesbehörighetskraven i ärvdabalkens regler om testamentsvittnen som genomtänkt, liksom att anknyta till ärvdabalkens bevittningskrav, 1 kap. 3 § i den föreslagna lagen.

Den särskilda bestämmelsen om återkallelse av sådan framtidfullmakt som innefattar rätt att överlåta eller förvärva fast egendom, 1 kap. 7 § andra stycket i den föreslagna lagen, har sannolikt kommit att innehålla en felhänvisning. Hänvisningen avser troligtvis 1 kap. 6 § första stycket.

Placeringen av 1 kap. 7 § andra stycket i den föreslagna lagen kan övervägas. Syftet med placeringen synes i enlighet med Förmyndarskapsutredningens uppfattning, s. 1231, vara att fullmakter för överlåtelse och förvärv av fast egendom i enlighet med ordalydelsen i 27 § andra stycket avtalslagen endast kan återkallas genom återtagande av fullmaktsdokumentet enligt 16 § avtalslagen eller genom domstols kraftlöshetsförklaring enligt 17 § avtalslagen. Även om denna bestämmelses ordalydelse och strukturen i avtalslagens bestämmelser om fullmaktsåterkallelse talar i den riktningen, kan det ifrågasättas om inte motpartens onda tro om att återkallelse försök enligt 16 § skett eller kraftlöshetsförfarande enligt 17 § inletts skulle vara tillräckligt för att återkallelse skulle anses ha skett i förhållande till tredje man som är i ond tro härom, i enlighet med 20 § avtalslagen. Förarbetena till ändringarna av 27 § andra stycket avtalslagen i samband med jordabalkens införande ger inte något besked om att 16 och 17 §§ avtalslagen skulle vara exklusiva i återkallelsehänseende i samband med överlåtelse av fast egendom. Eftersom en part som undertecknat en köpehandling och sedan översänt denna till motparten för underskrift kan återkalla sin viljeförklaring helt formfritt (NJA 2000 s. 747 och NJA 2012 s. 1095) vore det inkonsekvent om en fullmaktsgivare inte skulle kunna återkalla sin fullmäktiges underskrift eller sin fullmäktiges fullmakt på samma formlösa sätt med verkan mot den tredje man som befinner sig i köpförhandlingar med fullmäktigen. 1 kap. 7 § andra stycket skulle då med fördel kunna placeras efter 1 kap. 6 § första stycket i den föreslagna lagen.

I 1 kap. i den föreslagna lagen tillförsäkras fullmaktsgivarens närmaste släktingar viss insyn. Uttrycket ”närmaste släktingar” definieras endast i författningskommentaren. Eftersom definitionen sammanfaller med det i lagtext definierade begreppet behöriga anhöriga i 2 kap. 4 § i den föreslagna lagen, skulle en samordning av begreppen kunna ske.

Den person som avses i 1 kap. 20 § 1 framtidfullmaktslagen skulle kunna ges en rättslig beteckning (exempelvis kontrollant eller redovisningsmottagare) i stället för att betecknas genom den otympliga lagrumshänvisningen.

Hänvisningar till bestämmelser i avtalslagens fullmaktsregler bör inte innehålla uppgifter om kapitel (”2 kap.”), eftersom paragrafnumreringen i avtalslagen är genomgående (1–41 §§). Sådana hänvisningar återfinns i 1 kap. 7 § första och andra stycket, 16 och 26 §§ i

den föreslagna lagen. Hänvisningar bör alltså lyda i enlighet med formatet ”16 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område”.